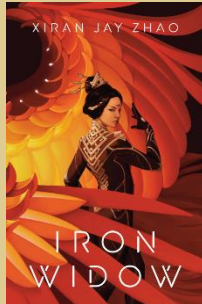

Inspiratiefiche

door Ann Busquart

Iron widow

Auteur: Xiran Jay Zhao

Vertaler: Floortje Zwigtmann

Uitgever: Pelckmans

Over de maker

Xiran Jay Zhao is geboren in een kleine stad in China, maar leeft tegenwoordig in Canada. Hen studeerde af in de biochemie, maar omdat hen geen werk vond in die branche, begon hen boeken te schrijven (naar eigen zeggen). Op YouTube en sociale media is Xiran heel actief (@xiranjayzhao), o.a. met lange video's over de Chinese cultuur en geschiedenis. Het verhaal achter de outfit op de auteursfoto: Xiran had met vrienden gewed dat hen een koeienpak zou aantrekken als hun boek gepubliceerd werd.

Bekijk zeker eens de auteurspagina (<https://xiranjayzhao.com/>). Je leert er onder andere hoe je diens naam moet uitspreken.

Korte inhoud

In Huxia ben je een held als je de bestuurder bent van een machtige Chrysalis: een gigantische transformerende robot die de strijd aangaat met buitenaardse wezens voorbij de Grote Muur. Alleen jongens kunnen piloot worden, maar ze worden altijd bijgestaan door een vrouwelijke copiloot. Die gebruiken ze vooral om hun levenskracht qi op te gebruiken. Het is dan ook niet ongebruikelijk dat die concubine-piloten sterven tijdens de strijd, omdat ze leeggezogen worden.

Het overkwam ook de zus van Zetian. Als ze achttien is, biedt ze zichzelf als concubine-piloot aan. Haar doel: de mannelijke piloot vermoorden die verantwoordelijk is voor de dood van haar zus. Als ze als bij wonder haar eerste gevecht overleeft en merkt dat ze veel sterker is dan ze vermoedde, wordt ze ambitieuzer. Als de IJzeren Weduwe wil ze er alles aan doen om te voorkomen dat er nog meer meisjes geofferd worden. Met haar nieuwe partner – Li Shimin – traint ze om een Gelijkwaardig Koppel te worden. Voor haar is dit een eerste opstap naar meer macht. Als blijkt dat Li Shimin ook geen fan is van het huidige bestuur én ze onverwacht hulp krijgt van haar jeugdvriend, zetten ze een plan in gang om de Hunduns te verslaan, de machtigste Chrysalis ooit weer tot leven te wekken én ondertussen ook de macht over te nemen.

Vormgeving

- Aan de binnenkant van de cover staan de twee Chrysalissen die Zetian in het boek bestuurt. Had je daar iets aan? Of laat je liever je eigen verbeelding zijn werk doen?
- Het boek werd oorspronkelijk uitgegeven in een limited edition met sprayed edges. Laat jij je bij de keuze van een boek leiden door de vormgeving of hou je daar geen rekening mee? Zou je je laten verleiden om een boek om die reden te kopen?

Personages

- Veel personages, moeilijke namen
- Had je er moeite mee de personages uit elkaar te houden of waren ze voldoende uitgebouwd om ze goed te herkennen?
- Vond je de Chinese namen hierbij een struikelblok?
- Zetian
- Sommige recensenten verwijten Zetian dat ze wel opkwam voor onschuldige vrouwen, maar dat ze het zelf niet zo nauw nam met het vermoorden van mensen en dat ze haar eigen familie de rug toekeert. Hoe sta jij hier tegenover?
- Hoe waren de verhoudingen tussen Zetian en haar familie? (haar familie was heel traditioneel, vond meisjes ondergeschikt aan jongens, haar moeder en oma hadden zich hun hele leven geschikt in het dienen van hun echtgenoten en zonen. In het gezin wordt dan ook weinig affectie getoond naar Zetian toe. Haar moeder zoekt af en toe wel toenadering, maar die wijst Zetian af. Je kan moeilijk spreken van een warm gezin, maar je kan je wel afvragen of dat cultureel ingebakken zit of iets specifiek voor dit gezin is. Zie hiervoor ook het fragment op pagina 307.)
- Polyamorie
- De relatie van Zetian, Yizhi en Li Shimin is allesbehalve traditioneel te noemen. Had je die polyamorie voelen aankomen? (vooral Yizhi was er meteen heel open over. De vonk tussen de verschillende personages was wel voelbaar. Het idee had vooral bij Li Shimin wat moeite om in te dalen.)
- Vind je dat de auteur dit thema goed uitgewerkt heeft? (Het thema wordt langzaam opgebouwd. Er zijn verschillende dialogen die het gegeven bespreekbaar maken. De auteur probeert het taboe te doorbreken door er heel gewoon over te doen. – zie hiervoor bv. p.291, 325, 349)

Genre: dystopie en sciencefiction

Wikipedia.org zegt: “Dystopie is een vaak terugkerend onderwerp in fictie. De auteur biedt daarmee een beeld van een tijd zoals die er volgens hem of haar uit zou zien onder bepaalde omstandigheden of (politieke) regimes en/of probeert mensen te

waarschuwen tegen het door hem geschetste beeld. Enkele populaire dystopische onderwerpen zijn:

- een maatschappij onder een totalitaire staat, waarbij geen individuele vrijheid of persoonlijke levenssfeer wordt toegestaan
- een samenleving die beheerst wordt door robots of computers
- verhalen over de ondergang van wereldse koninkrijken
- een maatschappij waarin alles en iedereen identiek is en waar kunstuitingen en emoties verboden zijn
- een maatschappij waar mensen slechts dienen als voedsel of als orgaandonoren
- een wereld waar de mensheid (bijna) is uitgestorven na een kernoorlog, ziekte of andere ramp (zie ook: Apocalyptische en post-apocalyptische fictie)”
- Kan je uit het verhaal voorbeelden halen van onderwerpen die hier van toepassing zijn? (totalitair regime, de samenleving wordt niet beheerst door robots, maar ze spelen er wel een belangrijke rol in, Huaxia, een futuristische versie van verscheidene oude Chinese beschavingen, dreigt ten onder te gaan aan de Hunduns, ook over het uitsterven van de mensheid valt wel iets te zeggen.)
- Een dystopie vermengt soms fantasy-elementen met sciencefiction. Welk genre primeert in dit boek? (sciencefiction)
- Kan je hier voorbeelden van geven? (hoewel er geen jaartal genoemd wordt, kan je er wel van uitgaan dat het boek zich in de toekomst afspeelt, de robots, de hovercrafts, A.I., de manier waarop het pilotsysteem gemanipuleerd wordt (p.340))

Einde

Het boek eindigt met een gigantische cliffhanger.

- Hoe denk jij dat het verdergaat?

(Ter info: het tweede deel van de serie is ondertussen ook verschenen onder de titel “Heavenly Tyrant”.)

Sfeerschepping

Het is duidelijk dat de auteur inspiratie gehaald heeft uit de Chinese cultuur en geschiedenis.

- Kan je hier voorbeelden van geven? (de namen, de Chinese Muur, de minderwaardigheid van meisjes, het inbinden van de voeten, de verschillende bevolkingsgroepen, de verwijzing naar draken want daar doen de robots ook wel een beetje aan denken ...)
- Vind je dit een originele / vernieuwende invalshoek? Maakt het jou nieuwsgierig naar meer Chinese boeken? Heb je dingen opgezocht?

Feminisme

- Zetian is zonder twijfel een grote feminist. Hoe staat de maatschappij waarin zij leeft tegenover meisjes? (p.17: meisjes mogen geen tablet bezitten, mogen er zelfs nauwelijks gebruik van maken / p.35: “Meisjes dienen de illusie van hun verfijnde schoonheid in stand te houden ... / meisjes zijn minderwaardige piloten, dienen alleen maar om de qi van de jongens te versterken / p.278: “De wereld zou niet kunnen draaien zonder vrouwen. Wie zou onze kinderen baren? Wie zou onze maaltijden koken, onze kleren naaien [...] Niemand haat alle vrouwen. Ze haten alleen de vrouwen die niet willen gehoorzamen...”
- Denk je dat er vandaag nog culturen zijn waarin zo over vrouwen gedacht wordt? (zie bijlage 1 voor een overzicht dat ChatGPT maakte)

“Kan ik mezelf een sterke vrouw noemen als ik afhankelijk ben van twee jongens?”
(p.266)

- Hoe denken jullie daarover?
- De minderwaardigheid van meisjes in Huxian is een diep ingebakken cultureel element. Denk je dat dit gemakkelijk op te lossen is? Stel dat jij keizer werd, waarmee zou je beginnen?

Wraak /vs/ gerechtigheid

Zetian biedt zich als copiloot aan om wraak te kunnen nemen voor de dood van haar zus.

- Vond je dit een geloofwaardig motief? (in het boek komt niet echt tot uiting dat ze een sterke band had met haar zus)
- Zetian gaat heel ver om wraak te nemen. Ze schrikt er niet voor terug om mensen zonder veel nadenken te doden. Hoe sta jij hier tegenover? Is alles geoorloofd om wraak te nemen? Verdienen de ‘slachtoffers’ van Zetian het om gedood te worden?

Xiran Jay Zhao en de Chinese cultuur

Op YouTube en sociale media is Xiran Jay Zhao te vinden met lange video's over de Chinese geschiedenis en cultuur. In een van de filmpjes wordt bijvoorbeeld de animatiefilm Mulan onder de loep genomen. Wat is correct en wat is ontsproten uit het Amerikaanse Disney-brein? Dit en andere kritische filmpjes kan je terugvinden als je zoekt naar @xiranjayzhao. Het kan interessant zijn om samen met de juryleden een (deel van) een filmpje te bekijken en te bespreken.

Interessante voorbeelden:

- www.youtube.com/shorts/5Bkm1EjETLg (waarom “Iron Widow” volgens de auteur geen feministisch boek is)

- www.youtube.com/shorts/Gfk1FShRK1s (over de uitspraak van Chinese namen in de reeks)
- www.youtube.com/watch?v=N3QKq24e0HM (alles wat niet klopt in “Mulan”)

Creatieve opdracht: sprayed edges of painted edges

MATERIAAL

- Instructies (zie bijlage 2)
- Boek (hardcover werkt het makkelijkst, maar paperback kan ook)
- Verf: acrylverf (voor schilderen) of spuitverf op waterbasis (voor een egale laag)
- Kwast of spons (als je niet met spuitverf werkt)
- Schilderstape (painter's tape, verwijderbaar)
- Plastic folie of krantenpapier (voor bescherming van de tafel)
- Hard papier of dik inpakpapier (voor extra bescherming van je boek)
- Klemmen of elastieken (om het boek stevig dicht te houden)
- Eventueel: sjablonen, stempels, of aquarelverf voor patronen
- Handschoenen (optioneel, maar handig tegen verf aan je handen)
- Eventueel een mondmasker (voor als je spuitverf gebruikt)

Je brengt juryleden best op voorhand van deze activiteit op de hoogte. Op die manier kunnen ze eventueel een eigen boek meebrengen dat ze graag willen versieren. Geef duidelijk aan dat dit geen nieuw boek hoeft te zijn. Soms is het beter eerst eens te oefenen op een oud exemplaar. Vraag eventueel in de bib of je hiervoor afgevoerde exemplaren mag gebruiken.

Deze activiteit neemt al snel minimum een uur in beslag (zonder het drogen achteraf). Trek er dus voldoende tijd voor uit.

Heb je weinig plaats, niet de mogelijkheid om naar buiten te gaan of wil je op safe spelen, dan is de versie met verf de veiligste optie. Wil je toch liever met spuitverf aan de slag, zorg er dan voor dat je dit ofwel buiten kan doen, ofwel in een goed verlucht lokaal.

Op het internet zijn verschillende tutorials te vinden, wel in het Engels. De een al uitgebreider dan de ander. Je kan ze als inspiratie aan de juryleden laten zien of je kan meteen aan de slag gaan.

Enkele voorbeelden:

- www.missknown.com/sprayed-edges-diy/
- www.youtube.com/watch?v=L4rbOu9e5D8 (het cricut-gedeelte kan je gerust overslaan)
- www.youtube.com/watch?v=R6ReW4Cjv4I

3

VERDER LEZEN

- In steen gebrand (The Fourth Wing) / Rebecca Yarros (Z&K, 2023)
(Bevat heel expliciete seksscènes, maar sluit qua inhoud heel goed aan bij dit boek. Voor rijpere lezers.)
- Jinxed / Amy McCulloch (HarperCollins, 2019) www.boekenzoeker.be/jinxed
- Echo / Matt Haig (Moon, 2022) www.boekenzoeker.be/echo
- Stripreeks Conquests / Nicolas Jarry (Silvester) www.boekenzoeker.be/decornum
- Bloed en beenderen / Tomi Adeyemi (HarperCollins, 2018) www.boekenzoeker.be/bloed-en-beenderen
- In het vervloekte hart / Rima Orié (Moon, 2022) www.boekenzoeker.be/het-vervloekte-hart

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ann Busquart, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

Genderongelijkheid

(samengesteld door ChatGPT, achteraf gecontroleerd)

Hier is een overzichtelijke tabel met voorbeelden van genderongelijkheid per land, inclusief of het om **wettelijke** of **culturele** ongelijkheid gaat:

Land / Regio	Voorbeeld van ongelijkheid	Type (wettelijk / cultureel)
Saoedi-Arabië	Tot 2018 mochten vrouwen geen rijbewijs halen; nog steeds beperkingen m.b.t. mannelijke voogdij voor sommige zaken	Wettelijk
Iran	Verplichte hoofddoek in het openbaar; toestemming van mannelijke voogd nodig voor sommige reizen	Wettelijk
Jemen	Vrouwen erven minder dan mannen en hebben minder rechten bij scheiding	Wettelijk
Afghanistan (onder Taliban)	Verbod voor meisjes op onderwijs na de basisschool; verbod voor vrouwen om in veel sectoren te werken	Wettelijk
India	Culturele voorkeur voor zonen leidt tot sekseselectieve abortus en minder toegang voor meisjes tot onderwijs	Cultureel
Japan	Grote loonkloof en sociale druk op vrouwen om te stoppen met werken na geboorte van kinderen	Cultureel
Somalië	Vrouwelijke genitale verminking (VGV) nog wijdverbreid in sommige regio's	Cultureel
DR Congo	In sommige gebieden mogen vrouwen geen land bezitten of contracten tekenen zonder toestemming van een man	Wettelijk + cultureel
Zwitserland (historisch)	In kanton Appenzell Innerrhoden pas in 1990 stemrecht voor vrouwen bij lokale verkiezingen	Wettelijk (afgeschaft)
Verenigde Staten	Genderloonkloof; in sommige staten zware beperkingen op abortusrechten	Wettelijk + cultureel
Mexico	Hoog percentage femicides met vaak straffeloosheid voor daders	Cultureel + falende wetshandhaving

BIJLAGE 2

Je boek versieren met spayed of painted edges

Benodigheden

- **Boek** (hardcover werkt het makkelijkst, maar paperback kan ook)
 - **Verf**
 - Acrylverf (voor schilderen) of
 - Spuitverf op waterbasis (voor een egale laag)
 - **Kwast** of spons (als je niet met spuitverf werkt)
 - **Schilderstape** (painter's tape, verwijderbaar)
 - **Plastic folie** of krantenpapier (voor bescherming van de tafel)
 - **Hard papier of oud inpakpapier** (voor extra bescherming van je boek)
 - **Klemmen** of elastieken (om het boek stevig dicht te houden)
 - **Eventueel:** sjablonen, stempels, of aquarelverf voor patronen
 - **Handschoenen** (optioneel, maar handig tegen verf aan je handen)
 - **Eventueel een mondmasker**
-

Handleiding – stap voor stap

1. Voorbereiding

1. Leg je werkplek af met krantenpapier of plastic folie.
 2. Pak je boek in met papier en schilderstape om ervoor te zorgen dat de verf je cover en schutbladen niet bereikt.
 3. Zorg dat de pagina's strak tegen elkaar zitten:
 - Klem het boek vast met klemmen **of** gebruik meerdere stevige elastieken.
 - Voor extra stevigheid bevestig je best twee houten plankjes rond je boek. Zo voorkom je dat de klemmen een afdruk achterlaten op je boek.
-

2. Basislaag aanbrengen

Optie A – met kwast of spons

1. Breng een dunne, gelijkmatige laag acrylverf aan op de zijkanten van de pagina's.
2. Werk in één richting om strepen te vermijden.
3. Laat de eerste laag volledig drogen (ongeveer 30–60 minuten).
4. Breng eventueel een tweede laag aan voor betere dekking.

Optie B – met spuitverf

1. Houd de spuitbus op ± 20 cm afstand.
 2. Spuit in dunne lagen, liever 2–3 keer licht dan één keer dik (voorkomt druipers).
 3. Laat elke laag drogen voordat je een nieuwe aanbrengt.
-

3. Extra decoratie (optioneel)

- Gebruik sjablonen voor patronen (bloemen, sterren, geometrische vormen).
 - Voeg met een dun penseel details toe, zoals kleine illustraties of letters.
 - Voor een speels effect kun je ook *spatteren*: dip een tandenborstel in verdunde verf en spetter voorzichtig.
-

4. Drogen

- Laat het boek minstens **4–6 uur** drogen voordat je het opent.
 - Open het boek daarna langzaam en voorzichtig; soms plakken pagina's licht aan elkaar.
→ Tip: ga zachtjes met je duim langs de rand om ze los te maken.
-

5. Afwerking

- Verwijder de schilderstape pas als de verf helemaal droog is.
 - Wil je de rand extra beschermen? Breng dan een dun laagje transparante vernis aan.
-

 Tip: Begin met een oud of goedkoop boek om te oefenen, zo kan je zonder stress experimenteren met kleur en techniek.
